

Feldolgozzák Budapest munkásainak történetét

LÁTOGATÁS A LEVÉLTÁRBAN

Ha valakinek ősi okmányok, elfakult írások felkutatása végett valamelyik hivatalos levéltárban akad dolga, el van készülve arra, hogy a levéltári hivatalba belépve, poros aktatömegek, elsárgultlapú könyvek fölé görnyedő öreg könyvmolyokkal fog találkozni. Aki ma belép a fővárosi Levéltár helyiségeibe és ilyen régi szellemű várákozással nyitja ki az ajtót, alaposan elcsodálkozik, mert a szakállas agastyánok helyett *csupa fiatal férfit és nőt talál az íróasztalok előtt.* Ez a fiatalság nemcsak a hivatal dolgozóinak életkorára vonatkozik, hanem érvényesül a Levéltár munkájának egész szellemében.

A fővárosi Levéltár mázsás könyveiről, aktatömegeiről letörlik az évszázadok ráarakodott porát és beengedik a sárguló papírtömegek közé a mai való életet. Vagy ha jobban tetszik, a régi iratok elbeszéléseiből vonnak le tanulságot a mai kornak, a ma dolgozó emberének.

Ez az új, fiatalos szellem vonul végig a fővárosi Levéltár munkásságán, új programján.

Ma kitűzött feladattal, érdekes munkatervvel dolgozik a főváros megfiatalodott levéltára. Az egyik, éppen most kidolgozás alatt álló elgondolás szerint

felkutatják a legutóbbi százesztendő olyan dokumentációs anyagát, amely a budapesti ipari munkásság történetére, küzdelmeire, a kapitalizmussal folytatott nehéz harcaira vet világosságot.

Azelőtt senki sem törődött a munkásság multjával, általában a munkásság sorsa elhanyagolt terület volt. És nem, hogy multját nem kutatták, de még a jövőjével sem foglalkoztak.

A fővárosi Levéltár dolgozói most előkotorják azokat a régi tanácsulési, közgyűlési jegyzőkönyveket, határozatokat, javaslatokat, amelyek valamilyen formában érintették az ipari munkásság kérdését. Kiterjed ez a szorgos, fáradhatatlan kutatómunka a budapesti ipari munkásság kulturális, politikai, szociális, lakásügyi és egyéb viszonyaira. Ahol egy ilyen adatot felefedeznek, gondosan kijegyzik egy papírszeletre az ügy lényegét és ebből állítják össze a budapesti ipari munkásság százéves multjának adatgyűjteményét, amelyet nyomtatásban fognak kiadni, hogy gazdag forrássá szolgáljon a jövőben azok számára, akik a budapesti munkásság sorsának alakulásával később foglalkoznak.

Máris *egyész sereg érdekesebb érdekesebb epizódra bukkantak az ősi jegyzőkönyvek böngészése során.* 1871-ben Simon Flórent városatya meginterpellálta a polgármestert az építkezéseknél történő sorozatos állványzatösszeomlás miatt, ami sok építőmunkás halálával járt. A polgármester nevében akkor az elnöklő Kada alpolgármesterhelyettes azt a választ adta, hogy az építőállványzatok felszerelését szabályzat írja elő. *Hogy történik-e intézkedés a munkáshalál megtorlására, arról nem volt szó a válaszban.*

Thaisz Elek, az egykori hírhedt munkásnyúzó rendőrfőkapitány tömeges

munkásletartóztatásait is szóvátették az akkori közgyűlésen. Thaisz Elek

egy munkástüntetés alkalmával 38 munkást lefogatott, 1871 június 13-án bezáratta őket a Városháza pincéjébe,

10 nap után pedig átszállította foglyait a városi omnibusz kocsiszínébe. Július 26-án még mindig fogva voltak a munkások, akiket addig ki sem hallgattak. A közgyűlésen elhangzott interpellációra a munkásfaló főkapitány azt válaszolta, hogy csak egy hivatalnok van, aki ilyen ügyekkel foglalkozik, de annak más dolga is van, nem ér rá a kihallgatásokra.

Ha nem is szorosan vett munkáskérdéshez tartozik, de az is jellemző a régi városi mentalitásra, hogy az

iskolaszolgákat csak a tanév időtartamára alkalmazták, amikor az iskolaév véget ért, az altiszteket elbocsátották.

Most sorkerül a leltári címanyag feldolgozására és annak birtokában minden iratot pillanatok alatt meg lehet lelni, ki lehet keresni, ami a kutatási munkát rendkívül meg fogja könnyíteni. A városházi Levéltárt ugyanis most is állandóan sűrűn keresik fel magánosok, hivatásos tudósok, akik régi okmányokban búvárkodnak.

A városházi Levéltárban 1686 óta őrzik az akkor még három város okmánytárát. Az 1873 előtti iratokat, amelyeknek különös történelmi értékük van, sohasem selejtezik, a későbbi iratok selejtezését pedig időnként a legnagyobb körültekintéssel, gondossággal végzik.

G. J.